

Lapin Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Perämeren vesiviranomainen

28.4.2021

RAJAJOKIKOMISSION LAUSUNTO KOSKIEN EHDOTUKSIA TORNIONJOEN JA PERÄMEREN VESIENHOITOALUEIDEN VESIENHOITOSUUNNITELMAKSI 2021- 2027

Suomalais-ruotsalaisen rajajokisopimuksen (91/2010, 2§) tarkoituksena on sovittaa yhteen vesienhoitoalueella ohjelmat, suunnitelmat ja toimenpiteet, jotka ovat tarpeen vesien tilalle ja kestäväälle käytölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Sopimuksen 4§:n mukaan sopimuspuolten viranomaiset ovat keskenään yhteistyössä pyrkien siihen, että saavutetaan yhteiset laatuavoitteet pinta- sekä pohjavesille EU:n vesiputedirektiivissä (2§a). Rajajokikomission tulee sopimuksen 10§:n mukaan vahvistaa tai hylätä ehdotukset vesienhoitoaluetta koskeviksi ohjelmiksi tai suunnitelmiksi.

Valuma-alueisiin perustuva vesienhallinto

EU:n vesiputedirektiivi edellyttää, että vesienhallinto järjestetään valuma-alueittain, riippumatta hallinnollisista rajoista. Rajat ylittävä valuma-alue tulisi täten kirjata ja hallinnoida kansainvälisenä vesienhoitoalueena, jossa kyseiset jäsenvaltiot yhteistyössä vastaavat vesienhallinnosta. Kansainvälinen vesienhoitoalue on myös suomalais-ruotsalaisella rajajokisopimuksella perustettu. Rajajokisopimuksen 1 artiklan 3. kohdan mukaan "Tämän artiklan 1 ja 2 kappaleessa luetellut alueet muodostavat suomalais-ruotsalaisen vesienhoitoalueen (vesienhoitoalue). Vesienhoitoalueen sijainti kuvataan pääpiirteissään liitteenä olevassa kartassa."

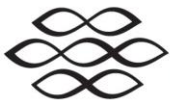
Käytännössä rajaa ylittävälle Tornion- ja Muoniojoen valuma-alueelle ei ole muodostunut sellaista kansainvälistä vesienhoitoaluetta, joka vesiputedirektiivin ja rajajokisopimuksen tarkoituksena on ollut.

Suomessa vesienhoitoalueet on määrätty valtioneuvoston asetuksella (1303/2004), jossa myös edelliseen kappaleeseen viitaten todetaan, että "Ruotsin kanssa muodostetaan kansainvälinen vesienhoitoalue Tornionjoen vesistöalueelle ja Norjan kanssa Tenon, Näätämöjoen ja Paatsjoen vesistöalueille siten kuin niistä erikseen kansainvälisellä sopimuksella määrätään." Suomen puolen vesienhoidon vastuuviranomainen Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Rovaniemellä hallinnoi Suomen puoleista osaa Tornionjoen valuma-alueesta erillisenä vesienhoitoalueena.

Ruotsissa vesienhoitoalueet on rajattu vesienhoitoa koskevassa asetuksessa (2004:660), jossa myös viitataan rajajokisopimukseen. Ruotsin osuus rajaa ylittävästä Tornionjoen valuma-alueesta sisältyy suurempaan Pohjanlahden (ruotsiksi Bottenvikenin) vesienhoitoalueeseen, joka sisältää sekä Norrbottenin, että Västerbottenin läänien joet valuma-alueineen. Ruotsin puoleista osaa Tornionjoen valuma-alueesta hallinnoi Pohjanlahden vesiviranomainen, jolla on toimisto Norrbottenin Lääninhallituksella Luulajassa.

Rajajokikomissio tukee kansainvälisen Tornionjoen valuma-alueen virallistamista kansainväliseksi vesistöalueeksi, kuten EU:n vesiputedirektiivissä (artikla 3) sekä rajajokisopimuksessa (1 artikla, kohta 3) on tarkoitettu. Alerajauksen muutos voi tapahtua, kuten kuvattu liitteessä 1. Jos Ruotsin puoli valuma-alueesta erotetaan laajemmasta Pohjanlahden vesienhoitoalueesta, siitä voisi muodostua yhteinen vesienhoitoalue Suomen puolen kanssa.

Komissio korostaa, että yhteinen kansainvälinen vesienhoitoalue voisi helpottaa vesienhoitotyön yhteensovittamista sopimuspuolten kesken, sekä johtaa tiiviimpään yhteistyöhön EU:n vesiputedirektiivin soveltamisessa ja vuoden 1992 UNECE:n rajavesisopimuksen periaatteiden noudattamisessa.

Rajan ylittävä yhteistyö

Nykyisin rajat ylittävä yhteistyö toimii hyvin vesienhoitoalueella. Siitä vastaavat Pohjanlahden vesiviranomainen, Lapin Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio. Yhteistyö on johtanut siihen, että molempien maiden alueellisista vesienhoitosuunnitelmista on laadittu yhteinen kooste Tornionjoen valuma-alueelle (Liite 1). Kuulemisten ajankohdat Suomessa ja Ruotsissa vesienhoitosuunnitelmille on paremmin harmonisoitu nyt kolmannella vesienhoidon suunnittelukaudella.

Ruotsissa seuraavat osat kuulemisaineistosta on käännetty suomeksi: yhteenveto ehdotuksesta toimenpideohjelmaksi Pohjanlahden alueelle (luku 8 vesienhoitosuunnitelmassa), sekä ympäristövaikutusten arviointi toimenpideohjelmalle. Suomessa 1. osa ehdotuksesta vesienhoitosuunnitelmaksi Tornionjoelle on käännetty ruotsiksi. Molemmat osapuolet ovat Espoo-sopimuksen mukaisesti informoineet naapurivaltiota, sekä olennaisin osin kääntäneet kuulemisaineiston.

Kehitysmahdollisuuksia

Tällä hetkellä molempiin maihin luodaan vesienhoitosuunnitelma sekä toimenpideohjelma. Tämä tarkoittaa sitä, että sekä vesienhoitosuunnitelmasta, että toimenpideohjelmasta Tornionjoen valuma-alueella on olemassa kaksi versiota, jotka soveltuvat käyttöön ainoastaan kyseisen maan rajojen sisällä. Mahdollisessa alueellisemmassa vesienhoidossa voitaisiin luoda erillinen, yhteinen vesienhoitosuunnitelma sekä toimenpideohjelma Tornionjoen kansainväliselle vesienhoitoalueelle.

Virallisen kansainvälisen Tornionjoen vesistöalueen luominen, sekä resurssien lisääminen alueelliseen vesienhoitotyöhön edistäisi mahdollisuuksia saavuttaa EU:n vesipuitedirektiivin tavoitteet. Rajajokikomissiolla voisi olla virallinen ja aktiivisempi rooli Tornionjoen vesistöalueen vesienhoidossa. Komissio on myös maininnut asiasta [-lausunnossaan Ruotsin ympäristöministeriölle liittyen selvitykseen Ruotsin vesienhoidosta \("Kehittyvä vesihallinto", SOU 2019:66\)](#).

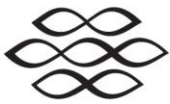
Olisi hyödyllistä lisätä rahoitusta kansainväliselle vesistöalueelle suomalais-ruotsalaisen alueen vesienhoitoon ja tilan seurannan kehittämiseen. Tämä rahoitus tulisi järjestää kummankin valtion budjetista.

Suoja-alueet

Vesipuitedirektiivi velvoittaa jäsenvaltioita luomaan suoja-alueita vesistöille, joita käytetään tai voidaan tulevaisuudessa käyttää juomavetenä. Haaparannan juomavesi tuotetaan raakavedestä Tornionjoesta. Ruotsissa muodostetaan juomaveden suoja-alueita Mattilassa, jotta Haaparannan kunnan juomaveden laatu voidaan turvata. Suomen puolella käytetään pohjavettä juomavetenä. Suomalainen lainsäädäntö ei tunne vastaavia pintavesien suoja-alueita. Käytännössä tämä voi johtaa mahdollisiin vaikutuksiin Ruotsin puolella olevaan raakavesilähteeseen Mattilassa, jos Suomen puolella ei ole vastaavaa vedensuojelualuetta.

Komissio korostaa, että asia tulisi huomioida ja kannustaa Suomen vastaavia viranomaisia tekemään tarvittavat toimenpiteet varmistamaan tarpeellinen suoja naapurimaan juomavesilähteelle rajajoessa.

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio hyväksyy näillä huomioilla ehdotukset Tornionjoen ja Perämeren vesienhoitosuunnitelmiksi.

SUOMALAIS-RUOTSALAINEN
RAJAJOKIKOMISSIO

Johan Antti
puheenjohtaja

Timo Jokelainen
varapuheenjohtaja

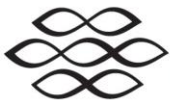
Simja Lempinen
Sihteeri

TIEDOKSI:
Ympäristöministeriö
Miljödepartementet

Postadress i Sverige: Box 125, SE-953 23 HAPARANDA
Postiosoite Suomessa: PL 2, FI-95401 TORNIO
Telefon/Puhelin: +46 (0) 922-616 80
E-mail: [info\(at\)fsgk.se](mailto:info(at)fsgk.se)

Kansli/Kanslia: Storgatan 92A, Haparanda, Sverige
Haaparanta, Ruotsi

Internet: www.fsgk.se

Kuva 1. Suomalais-ruotsalaisen rajajokisopimuksen maantieteellinen soveltamisalue, rajattuna mustalla viivalla.